

RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND

Samtlige ministerier m.v.

Dato: 21. april 2022

Indberetning fra Rigsgombudsmanden i Grønland

Ny koalition mellem Inuit Ataqatigiit og Siumut

Mandag den 4. april indkaldte partilederne for Inuit Ataqatigiit og Siumut til fælles pressemøde, hvor Formand for Naalakkersuisut Muté B. Egede og formand for Siumut, Erik Jensen meddelte, at de danner ny koalition, og at Naleraq ikke længere er en del af koalitionen.

Både IA og Siumut udtrykker ønske om politisk stabilitet med den nye koalition, der samler et solidt flertal med 22 ud af 31 mandater i Inatsisartut. IA har fået seks pladser i det nye Naalakkersuisut, mens Siumut har fået fire pladser, herunder ansvar for fiskeri og udenrigsanliggender. Kim Kielsen (S) er endvidere blevet formand for Inatsisartut. Også udvalgene i Inatsisartut er ny-konstituerede, hvor Pipaluk Lyng Rasmussen fra IA er blevet formand for Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Udvalg. Koalitionsgrundlaget (se bilag) er kort og værdibaseret med fokus på fælleskabet og bredt samarbejde. Dog med konkrete nedslag på sager, der har skilt IA og Siumut, herunder uran, men også Parisaftalen, hvor en analyse af de samfundsmæssige konsekvenser tidligst skal være klar til efterårssamlingen 2022. Der er også nævnt enkelte Siumut-mærkesager, herunder forrang for grønlandsk i selvstyrets administration. I forhold til den kommende fiskerilov fremgår det kort af koalitionsgrundlaget, at arbejdet skal fortsættes i tæt samarbejde med borgere og de implicerede. Karl Tobiassen fra Siumut får som ny naalakkersuisoq for fiskeri ansvaret herfor. Karl Tobiassen er fra Nordgrønland og var indtil udnævnelse til naalakkersuisoq, bestyrelsesmedlem i fisker- og fanger organisationen KNAPK. Udenrigs- og sikkerhedspolitik nævnes ikke eksplicit i koalitionsgrundlaget. Múte B Egede udtalte efter præsentationen af koalitionen helt overordnet, at ”koalitionen og partiets brede mening er, at Arktis skal udvikle sig uden et militær, det vil sige, at landet skal være et lavspændingsområde.” Formand for Siumut Erik Jensen har overfor AG bekræftet, at alle partier er enige om, at Grønland skal være lavspændingsområde, og der skal være brede forlig på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område. Erik Jensen uddyber, at Grønland skal have egen arktisk strategi, ”intet om os uden os” men også, at han går ind for en forsvarsuddannelse i Kangerlussuaq, hvor detaljerne i kapacitetspakken dog er noget, som Siumut vil drøfte med IA i den kommende tid. Den nye naalakkersuisoq for udenrigsområdet Vivian Motzfeldt, som er næstformand i Siumut, har kort udtalt til KNR, at der er meget lidt uafhængighed på udenrigsområdet, hvilket skal øges og styrkes gennem debat.

Fordelingen af ressortområder er som følger:

Múte Bourup Egede (IA): Formand for Naalakkersuisut

Erik Jensen (S): Naalakkersuisoq for Boliger og Infrastruktur samt viceformand

Naaja H. Nathanielsen (IA): Naalakkersuisoq for Finanser og Ligestilling

Vivian Motzfeldt (S): Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel

Karl Tobiassen (S): Naalakkersuisoq for Fiskeri og Fangst

Jess Svane (S): Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender og Arbejdsmarked

Peter P. Olsen (IA): Naalakkersuisoq for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke

Aqqaluq B. Egede (IA): Naalakkersuisoq for Råstoffer og Justitsområde

Kalimat Lund (IA): Naalakkersuisoq for Landbrug, Selvforsyning, Energi og Miljø

Mimi Karlsen (IA): Naalakkersuisoq for Børn, Unge og Familier samt Sundhed

Reaktioner på ændring af koalition

Folketingsmedlemmerne Aaja Chemnitz Larsen (IA) og Aki-Mathilde Høegh (S) udtalte til Sermitsiaq den 7. april 2022, at det er deres håb, at koalitionsamarbejdet kan gøre det lettere at lande et bredt forlig om udenrigs- og sikkerhedspolitikken. *"Det vil positivt påvirke arbejdet i Folketinget for Grønland, at der er fokus på at indgå brede forlig, og der er politisk mulighed for det. Det er afgørende, særligt på udenrigs- og sikkerhedspolitisk område, i en usikker tid med krig i Ukraine og Ruslands opførsel, udtaler Aaja Chemnitz Larsen. "Jeg synes, det er interessant, når man er i en tid, hvor der er krig i verden, og vi bliver nødt til at lave et bredt forlig om forsvars- og sikkerhedspolitik. For et år siden havde vi et Siumut og Inuit Ataqatigiit, der ikke kunne enes om de store emner. Nu er vi enige om at fokusere på det vigtigste, siger Aki-Matilda Høegh-Dam og fortsætter: - Det viser en positiv velvilje, det er sådan, jeg ser det."* Det vurderes bredt, at Siumuts ændrede linje med accept af nultolerance for uranudvinding har været afgørende for, at IA og Siumut har kunnet finde sammen i en ny koalition.

GEUS finder nyt ustabil fjeldområde nær bygder

Af en pressemeddelelse fra Naalakkersuisut den 12. april 2022 fremgår det, at der er fundet et nyt ustabil fjeldområde ved Uummannaq. GEUS har vurderet, hvor meget fjeldskredet kan ramme bygder ved Uummannaq. Det er især Niaqornat, Qaarsut og Ukkusissat som vil være udsatte, hvis fjeldet skrider. Naalakkersuisut vil følge beredskabskommissionens anbefalinger. Naalakkersuisoq for beredskab Kalistat Lund udtaler: *"Det er selvfølgelig bekymrende, at der nu er fundet endnu et nyt ustabil fjeldområde ved Uummannaq. Vi følger situationen på tæt hold og vi er stadig i højeste beredskab. Vi kan ikke styre naturens kræfter, men vi har prioriteret midler til et overvågnings- og varslingsystem, og vi håber, det på sigt kan gøre det mere sikkert at bo i de berørte områder."* Volumen på det ustabile fjeldområde er beregnet til ca. 28 mio. m³.

Juridisk faderløse

I KNR's netavis af 16. april 2022 udtaler MF Aaja Chemnitz Larsen, at både Danmark og Grønland bør sige undskyld til juridisk faderløse i Grønland, og at den danske stat også bør give kompensation. Dermed bakker hun op om Katuffik Ataata's (Foreningen Far) udmelding primo april om, at flere juridisk faderløse ønsker ændring i arveloven og en undskyldning fra den danske stat. Tidligere formand for Kattuffik Ataata, Tida Ravn mener, at de skal have mulighed for kompensation. Advokat Mads Pramming, der tidligere har ført Godhavnsdrengene og eksperimentbørnenes sager, bekræfter overfor KNR, at han har taget sagen for en gruppe af juridisk faderløse. Han repræsenterer dem med henblik på at rejse et krav mod den danske stat om erstatning. Han oplyser endvidere, at sagen nu er i sin indledende fase.

Kontaktudvalg under kritik

I Sermitsiaq, der udkom 8. april 2022, udtaler forsker ved Ilisimatusarfiks nye center Nasiffik (*Center for Udenrigs- og Sikkerhedspolitik som åbnede 11. november 2021*), Sara Olsvig, at hun sætter spørgsmålstegn ved, om det egentlig er et tilbageskridt for Grønland med det nye Udenrigs-, Sikkerheds- og Forsvarspolitiske Kontaktudvalg mellem Færøerne, Grønland og Danmark i forhold til det manøvrerom, som Grønland har på udenrigspolitikken i kraft af fuldmagtsloven fra 2005 og selvstyreloven fra 2009. Ifølge Sara Olsvig, skal Grønland på banen med andet end kritik af processer af Danmarks manglende inddragelse af sager, der vedrører sager om Arktis og Grønland. *"Jeg kan godt sætte mig ind i, hvordan det må være at stå på den danske side over for en grønlandsk regering, der gang på gang kritiserer processer, men som endnu ikke har sat sig til forhandlingsbordet og fremlagt sin egen politik", udtaler Sara Olsvig.*

Ungecenter i Tasiilaq

Ungecenteret i Tasiilaq, som åbnede 1. januar 2021, må nu lukke eftersom Kommuneqarfik Sermersooq og selvstyret ikke har kunnet nå frem til en løsning om overtagelse af den anvendte bygning, hvis aftale udløb den 28. marts. Ungecenteret, der indeholdt døgntilbud til unge mellem 14-18 år, et efterværnstilbud til unge mellem 18-23 år og et dagtilbud til de 12-18-årige, har siden opstarten haft problemer med bl.a. fastholdelse af medarbejdere, primært grundet samarbejdsvanskeligheder med kommunen og dårlig forberedelse af åbning af centeret. Der har tidligere været kritik fra tidligere direktør for Børn og Familie i Kommuneqarfik Sermersooq, Martha Lund Olsen, hvor hun i oktober 2021 bl.a. udtalte til Sermitsiaq: *"Hvis du troede, at hjælpen fra Socialministeriet gik til de mest udsatte børn og deres familier, tager du fejl, langt det meste af hjælpen er gået til opbygning af Socialstyrelsen med 60-80 ansatte samt at betale Danske kommuner for at stille op med fire socialrådgivere til afhjælpning af kommunal sagsbehandling, lyder kritikken.* Men den kritik er blevet afvist af tidligere naalakkersuisoq for Børn, Unge og Familier, Paneeraq Olsen. Pengene er og

skal ifølge naalaakersuisoq bruges på 11 af de 16 anbefalinger, som en styregruppe har besluttet, da pengene blev afsat.

Færøsk lagmand på besøg

Den færøske lagmand Bárður á Steig Nielsen har ultimo marts 2022 været på officielt besøg i Grønland. Besøget blev afsluttet med pressemøde med formanden for Naalakkersuisut Muté B. Egede, hvor flere områder blev fremhævet, herunder fiskeri, hvor der er enighed om fornyelse af fiskeriaftalen fra 1997, samt hvordan erfaringer fra Færøerne kan bidrage til at styrke de maritime uddannelser i Grønland. Derudover vil man konkret se på, om den offentlige forvaltning i Grønland kan gøres mere slank og effektiv efter færøsk model. Det sidste område vedrørte den forsvars- og sikkerhedspolitiske situation, efter Ruslands invasion af Ukraine, hvor både Grønland og Færøerne går ind for lavspænding.

Grønlænderne ønsker ikke flygtninge fra Ukraine

Jf. KNR af 18. april, fremgår det, at KNR i slutningen af marts og starten af april via Aperia (Virksomhed, der foretager meningsmålingsundersøgelser) har fået foretaget en lytter- og seerundersøgelse om, hvorvidt Grønland skal modtage flygtninge fra Ukraine. 47,4 pct. var ikke indstillede på at modtage flygtninge. I alt 332 personer har deltaget i undersøgelsen, hvorfor tallene er behæftet med vis usikkerhed. Artiklen angiver ikke en begrundelse for modstanden, men diskussion om eventuel modtagelse af flygtninge har tidligere mødt modstand, primært fordi befolkningen mener, at der generelt ikke er tilstrækkelige ressourcer i samfundet.

Rigsombuddet